

Realizace slabiky **mě**

Za pův. *m'ě* jsou v nářečích rozložené slabiky ve variantě *mňe* nebo *mje*. V dotazníku na uvedený hláskoslovný jev byl větší počet otázek (např. *umět, město, náměstí, země, měsíc, v zimě*). Na mapě představujeme stav na slově *město*.

Varianta *mj* vznikla tak, že *m' + ě* se začalo chápat jako spojení *mj + e*, varianta *mň* má původ v předržení nosového závěru.

229 město (43) — mapa s. 337

- 1 M mjesto
mňesto
m'esto (m'asto)

2 Hranice mezi oběma výslovnostními typy je poměrně ostrá a vcelku se nemění, protože jde o jev, který si mluvčí neuvědomují. V oblastech, kde se varianty *mj* a *mň* stýkají, vznikl někdy „nevýrazný neutrální výslovnostní typ“ (Bělič, 1972, s. 49).

Ojedinele se i původní skupina *mň* vyslovuje jako *mj*, např. *spomjel si, šel ke mje*, jinde se rozdíl ve výslovnosti zachovává, např. ze sev. Valašska proti *mjesto, m'esto* je *mňe se nechce*; z Valašska, Holešovska a z okolí Lipníka nad Bečvou, kde je jinak běžná skupina *-mj-*, vyděluje se skupením *-mň-* slovo *zemňák*.

Podoba s rozloženou retnicí před samohláskou *i* (*mňísa, mňíly*) je omezena na mikroareál sev. okraje vm. nářečí, je doložena jen ze Spálova (b. 701). V starší literatuře se připomíná ještě z nedalekých Bernartic (b. 721).

3 Větší územní rozsah mají varianty s *mň* (*mňesto*), formy s *mj* (*mjesto*) vytvářejí kompaktní územní celky spíše na okrajích území našeho národního jazyka. Na mapě jsme postihli jejich maximální rozsah. Typ *mjesto* se vyskytuje v Čechách na Plzeňsku, odděleně pak v již. Čechách a na přilehlé jz. Moravě (zhruba od linie Strakonice–Tábor–Jihlava–Třebíč na jih). Na Moravě je typ *mjesto* dále na úzkém příhraničním pruhu obcí Břeclavska a na části kopaničářských dialektů. Značně rozsáhlý celek vytváří na vých. okraji střm. nářečí (včetně Holešovska) a ve Slezsku.

Varianta *m'esto* s dochovanou měkkou retnicí se vyskytuje na Valašsku a v přechod. nářečích česko-polských.

- 4 mňesto spis. výslovnost m'esto stč., pol. *miasto* [m'asto]

- 5 mňesto Po 1, Ju 1–3, 5, Ru 2–5 — mjesto Ju 6 — m'esto Ju 7

Bh

Retnice před střídnicemi za pův. ϵ

Měkké retnice nebo jejich rozštěpené obměny mají před střídnicemi za někdejší nosovku ϵ různý územní rozsah.

230 a) vadnout (1363) — mapa s. 337

b) patro (ČJA 3, 15)

- 1 M a) vadnout
vjadnout (jadnúť 701, 754, gvjadnuc' 808, 819, 820)
v'adnúť — v'yndnuć (v'yndnyć 834–836)
b) patro
p'atro — p'yntro 831–836
pjatro (též pšatra 312, p'atra 312, 314, 316)

2 Mapa vymezuje oblasti s různou realizací pův. měkkých retnic *v, p* před dřívějším ϵ (**svędnąti, *pętro*). V přechod. nářečích česko-polských je rozložená nosovka *yn*; zde je tedy měkká retnice před vokálem *y* (*v'yndnuć, p'yntro*).

Ojedinele zachycená forma *jadnúť* ukazuje na zánik retnice (srov. např. mazovské podoby *jały, záły* z pův. *bjały, b'zały*).